

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Акцията на прокуденитѣ македонски свещенослужители

Мирнитѣ договори, сключени следъ свѣтовната война, предвиждатъ права на етническитѣ малцинства, които по силата на тия договори попаднаха въ чужди държави. По силата на тия договори, Македония бѣ разпокжсана и лѣвскитѣ

Обществото на народитѣ, до Папата и до Кентерберийския епископъ.

Въ нея изгнаницитѣ-свещенослужители искатъ възвръщането на следнитѣ права:

1. Да бждатъ допуснати да се върнатъ въ

Съставътъ на делегацията:

Отлѣво къмъ дѣсно: Свещеникъ Христо Буцевъ, Архимандритъ Кирилъ, Нишавскиятъ епископъ Иларионъ, Протоиерей Трифонъ Стояновъ и Иеромонахъ Д-ръ Иеронимъ Стамовъ. Между епископа и архимандрита е публицистътъ Стоянъ Симеоновъ, който придружава делегацията и е нейнъ преводчикъ.

и части попаднаха подъ властѣта на сѣрбитѣ и гърцитѣ. Църковно-училищнитѣ права, които българитѣ отъ тая измжчена страна бѣха си извоювали и които съ специални фермани бѣха признати отъ турското правителство и толерирани отъ турската властъ, флагрантно бѣха нарушени отъ новитѣ поробители: всички български черкви и училища бѣха затворени и после обсебени, а учителитѣ и свещенослужителитѣ бѣха прогонени.

Когато за тазгодишната септемврийска сесия на Обществото на народитѣ бѣ поставенъ на разискване въпросътъ за етническитѣ малцинства, свещенослужителитѣ отъ поробена Македония, сега изгнаници въ България, приготвиха петиция до

епархийтѣ, които сж имали до изгонването имъ;

2. Да се възстановятъ българскитѣ религиозни общини въ Македония съ правата, които имъ е призналъ църковниятъ режимъ, що се отнася до религиознитѣ и училищни работи;

3. Да се възстановятъ отнетитѣ имъ права касателно управлението на епархийтѣ и енорийтѣ имъ и да се повърнатъ имотитѣ на черквитѣ и манастиритѣ, предадени на сѣрбскитѣ и гърцки свещеници;

4. Да се въведе българския езикъ, който е майчинъ на пасомитѣ имъ въ Македония, въ училищата и черквитѣ и

5. Да се разреши на населението въ Маке-

донските епархии и енории, като му се гарантира свободата, да избира своите духовни пастири след смъртта на сегашните, съгласно канонитѣ на църквата и пр.

Въ друга допълнителна петиция се иска възстановяването на Българската екзархия съ всичкитѣ ѝ права, като въ нея се изброяват всички золуми, извършени отъ сърбитѣ и гърцитѣ.

Петицията е подписана отъ митрополититѣ: *Борисъ*, замѣстникъ на Екзарха въ Цариградъ, Охридски митрополитъ и управляващъ Дебърската и Пелагонийската епархии, и *Неофитъ*, Скопски митрополитъ и управляващъ Велешката и Струмишката епархии; отъ 4 епископи: Иларионъ Нишавски, Никодимъ Тивериополски, Панаретъ Брѣгалнички и Борисъ Стобийски, както и отъ епископъ Епифаний Шановъ, апостолически викари на българитѣ католици въ Македония съ седилище Солунъ; отъ 7 архимандрити и 155 свещеници, отъ които 18 отъ източно-католическата църква. Подписалитѣ петицията свещенослужители избраха изъ срѣдата си 5 членна делегация, въ състава на която влизатъ: епископъ *Иларионъ* Нишавски, архимандритъ *Кирилъ*, протоиерей *Трифонъ Стояновъ*, свещеникъ *Христо Буцевъ*, а отъ източно-католическата църква — иеромонахъ д-ръ *Иеронимъ Стамовъ*. Делегацията се придружава отъ журналиста г. Стоянь Симеоновъ.

На 13. този месецъ септемврий делегацията замина за Женева, а на 17. сѣщи месецъ тя се явила предъ секретаря на Обществото на народитѣ, съръ Ерикъ Дръмондъ, предъ когото председателътъ на делегацията, Иларионъ Нишавски, е изложилъ законнитѣ искания на македонското духовенство и паство съ следната кратка речъ на франчески езикъ:

„Въ качеството ми на председател на делегацията на прогоненото отъ роднитѣ му огнища македонско православно и източно-католическо духовенство презъ време на последнитѣ войни и следъ тѣхъ, честь имамъ да ви връжа една петиция, подписана отъ замѣстника на Екзарха въ Цариградъ, отъ бившия апостолически замѣстникъ, архиепископъ на всички българи-католици въ Македония и по настоящемъ живѣещъ като изгнаникъ въ България, както и отъ всички владици и свещеници, отстранени отъ тѣхнитѣ пасоми и насила прогонени задъ граница при най-трагични обстоятелства заедно съ много свои сѣщи духовни

чада, за да бждатъ хвърлени въ тежка мизерия. Въ тази петиция вие ще намѣрите всички данни за размѣра на нашето нещастие, Като ви връжвамъ тази петиция, изказвамъ твърда вѣра, че тя ще бжде предметъ на вашето най-сериозно внимание, бидейки увѣренъ, че въ края на краищата правдата ще възтържествува и че нашето законно искане, да ни се разреши да се завърнемъ въ роднитѣ ни огнища, за да заемемъ епархитѣ и еноритѣ си и да откриемъ нашитѣ черкви, въ които да служимъ и учимъ на нашъ езикъ, ще бждатъ подкрепени отъ Обществото на народитѣ. И толкозъ повече, че тия наши правдини бѣха признавани и зачитани преди войнитѣ отъ турската властъ и нейнитѣ органи.

Вѣрвайки въ голѣмата роля на Обществото на народитѣ за миръ и справедливостъ, вие се надѣваме, че скромнитѣ ни искания ще бждатъ уважени, защото тѣ сж въ рамкитѣ на договоритѣ, които предвиждатъ закрила и помощ на малцинствата и сж съгласни съ самия пактъ на Обществото на народитѣ, който гарантира правата на всички етнически малцинства. Вие сме убедени, че съ зачитането на тия права ще се допринесе твърде много за умиротворението на духоветѣ на нашитѣ измѣчени братя и ще се послужи за тържеството на дѣлото на мира.

Като връжвамъ тази петиция отъ страна на прогоненото македонско духовенство, отправямъ горещи молитви къмъ Всевишния да помогне за възтържествуването на голѣмата мисия на Обществото на народитѣ за въдворяване миръ и разбирателство между всички народи и пожелавамъ, щото всички разногласия между народитѣ да се уредятъ въ духъ на справедливостъ и законностъ“.

Въ отговоръ съръ Ерикъ Дръмондъ заявилъ, че тѣзи искания ще бждатъ предметъ на най-дълбоко и внимателно проучване.

На 18. сѣщи месецъ председателътъ на делегацията билъ приетъ и отъ председателя на Съвета на Обществото на народитѣ, г. Александъръ Лѣру, който изслушалъ благосклонно изложението и обещалъ своята подкрепа.

Отъ Женева делегацията заминала за Римъ, за да се представи предъ Папата и изложи исканията на македонскитѣ свещенослужители. На 23. септемврий Негово Светейшество Папа Пий XI. приелъ делегацията въ пълния ѝ съставъ, изслушалъ устната ѝ молба и приелъ петицията, като изразилъ благосклонностъ къмъ намѣренията и желанията на делегацията. Сѣщата се явила и при държавния подсекретаръ на Ватикана.

Отъ Римъ делегацията ще замине за Лондонъ, Парижъ и Берлинъ, за да изложи устно желанията на прокуденитѣ македонски свещенослужители и предаде петицията на надлежитѣ лица и мѣста.

Шестиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация

Шестиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация се състоя на 12., 13. и 14. юлий т. г. въ София, при следния дневенъ редъ: 1. Отчетъ на Ржководното тѣло; 2. Докладъ на Контролната комисиия; 3. Докладъ на редактора на Илюстрация Илинденъ; 4. Обща ревизия на Организационния уставъ; 5. Приемане на проекто-правилника за Посмъртната каса; 6. Уредба на Трудовото бюро; 7. Разни и 8. Изборъ на ново Ржководно тѣло и Контролна комисиия. Въ конгреса бѣха представени съ своитѣ делегати почти всички Илинденски дружества въ царството.

Конгресътъ биде откритъ съ подхождаща речъ отъ председателя на Ржководното тѣло на Организацията, г. Димитъръ Ивановъ.

За председател на временното конгресно бюро биде избранъ г. Велко Думевъ, делегатъ отъ гр. Петричъ, като най-старъ измежду делегатитѣ, а за секретари бидоха избрани г. г. Траянъ Коновъ, делегатъ отъ гр. Плѣвенъ, и Спиро Карамфиловъ, делегатъ отъ Кюстендилъ.

По предложение на временното бюро, одобрено отъ делегатитѣ, биде избрано следното постоянно бюро, което ржководи заседанията на конгреса: председателъ: г. Петъръ Ацевъ, делегатъ отъ гр. Пловдивъ; подпредседателъ г. Кирилъ Христовъ, делегатъ отъ София, и секретари: г. Никола Кировъ, делегатъ отъ гр. Свети Врачъ. и г. Александъръ Стрезовъ, делегатъ отъ гр. Пашмакль.

Избрани бѣха следнитѣ комисиии:

1. *За провѣрка на пълномощията*: г. г. Марко Ивановъ (София), Младенъ Петровъ (Варна) и Трайко Паланкалиевъ (Горна Джумая); 2. *За измѣнение на Устава*: г. г. Козма Георгиевъ, Лазаръ Томовъ и Георги Бѣлевъ (София); 3. *За измѣнение привилника на Посмъртната каса*: г. г. Христо Шалдевъ (София), Траянъ Коновъ (Плѣвенъ) и Христо Танушевъ (Свети Врачъ); 4. *За изработване на резолюциитѣ*: г. г. Петъръ Мърмевъ (София), Панчо Тошевъ (Кюстендилъ), Велко Думевъ (Петричъ) и Димитъръ попъ Пандовъ (Русе) и 5. *За приготвяне бюджета*: г. г. Антонъ Кецкаровъ (Петричъ), Траянъ

Коновъ (Плѣвнѣ) и Александъръ Развигоровъ (София).

Конгресътъ бѣ поздравенъ възторжено отъ председателя на Националния комитетъ, г. Д-ръ Константинъ Станишевъ, отъ представителя на Западнитѣ покрайнини, г. Асенъ Антоновъ; отъ г-ца Стефана Христова, представителка на Македонския женски сѣюзъ; отъ представителя на д-во „Балканци“, г. Златевъ; отъ председателя на дружество „Вардаръ“, г. Петъръ Думевъ, и други. Освенъ това, прочетени бѣха много поздравителни телеграми отъ страна на дружествата въ провинцията. На всички приветствия отговориха председателятъ на бюрото, г. Петъръ Ацевъ, и подпредседателятъ, г. Кирилъ Христовъ.

Първото заседание на конгреса се приключи

Христо Шалдевъ проектоправилникъ за Посмъртната каса.

Последниятъ день на конгреснитѣ заседания се посвети на точка „разни“, приемане бюджета и резолюциитѣ и избиране на ново Ржководно тѣло. Комисията по изработването на резолюциитѣ предложи следнитѣ две резолюции:

I.

Шестиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация, като взе предвидъ:

1. Създаденото отъ престѣпнитѣ договори за миръ положение въ Македония, което, вмѣсто да разреши Балканската проблема, засили старата вражда между народитѣ и стои като Демоклиевъ мечъ надъ Европа;

2. Че сѣрби и гърци, на които тѣзи безчовѣчни договори дадоха лѣвскитѣ части отъ Македония, продължаватъ политиката на денационализация и изтрѣбление на нейното българско население съ единични и масови убийства, арести, грабежи и

Делегатитѣ на Шестия редовенъ конгресъ на Илинденската организация.

съ доклада на комисията по провѣрка на пълномощията на делегатитѣ.

Презъ втория конгресенъ день, председателятъ на Ржководното тѣло на Организацията, г. Димитъръ Ивановъ, прочете отчета за дейността на Ржководното тѣло за изтеклитѣ две години, а председателятъ на Контролната комисия, г. Христо Шалдевъ, прочете доклада на сжщата за смѣткитѣ на касиера на Ржководното тѣло и понеже всички смѣтки и книжа се намѣриха въ пълна изправност, докладчикътъ помоли делегатитѣ да освободятъ Ржководното тѣло отъ всѣкаква отговорност. Следъ станалитѣ дебати конгресътъ освободи Ржководното тѣло отъ отговорност и мина къмъ разглеждане на третата точка отъ дневния редъ: изслуша доклада на редактора на Илюстрация Илинденъ, г. Петъръ Мърмевъ, който изтъкна значението на Илюстрацията и описа финансовото ѣ състояние.

При малки допълнения и измѣнения конгресътъ прие предложенитѣ отъ докладчика г. Лазаръ Томовъ измѣнения на организационния уставъ. Приетъ бѣ отъ конгреса и докладваниятъ отъ г.

палежи; съ политически процеси, жертвитѣ на които и до день днешенъ гниятъ по остговитѣ и въ занданитѣ на гърци и сѣрби; съ изнудването на имота и насилие на честта му; съ похищение на всичкитѣ му национални, културни и политически ценности и права, които това българско население имаше и упражняваше при турцитѣ,

РЕШИ:

Отново издига гласъ на високъ протестъ срещу тѣзи несправедливи и недостойни за ХХ-я вѣкъ договори, които силитѣ победителки преди 12 додини, въ състояние на мѣсть, садизъмъ и опиянение въ Ньойи, изковаха, както и срещу тази варварска политика, която гърци и сѣрби безнаказано продължаватъ въ Македония съ суровостта на сръдновѣковната инквизиция;

2. Апелира къмъ свѣтовната демокрация и общочовѣшката съвѣсть да издигнатъ гласъ въ полза на онеправданитѣ и поробени народи въ Македония подъ грѣцкото и сръбско ига за възстановяването похитенитѣ имъ национални, културни и политически права, както и гласъ на протестъ срещу коварната дипломация, която, вмѣсто миръ и разбирателство между народитѣ, създаде и продължава да създава условия за нови пострашни касапници между народитѣ — което неминуемо ще доведе до унищожение на европейската култура отъ самитѣ представители на последната.

Апелира къмъ сжщата съвѣсть да иска една международна анкета, която ще потвърди черното и страшно робство въ Македония и невъзможността да продължава това положение на нѣщата безъ рискъ за мира на Балканитѣ и Европа и, като после-

дица от този акт, да иска разрешението на Балканската проблема съ създаването от Македония на една свободна и независима от балканските държави политическа единица;

3. Апелира към българското правителство да изпълни най-сетне поне своя племенен дълг към Македония — да се застъпи най-енергично за правата на потиснатите българи и покровителствуването им в Гърция и Югославия;

4. Апелира към българските журналисти да застъпят най-твърдо правата на поробените българи, като висши племенни интереси;

5. Илинденци, върни на завета на Даме Груевъ, Пере

Никола Юрдановъ.

Роденъ е презъ 1869 година въ Панагюрското село Петричъ, а по-късно се е преселил въ Пирдопското село Радославо. Презъ 1895/6 години, когато се предприеха първите четнишки нахлувания въ Македония отъ тогавашния Софийски македонски комитетъ, той постъпи въ четата на Кочо Лютата и Спиросъ Костовъ, като секретаръ. Две години следъ това, презъ 1898 година, той води самостоятелна чета въ Петричкия районъ. Пакъ самостоятелна чета той води презъ 1902 година въ Дойранския районъ, гдето имá люти сражения съ аскера. Въ едно отъ тия сражения той е пленилъ коня на турския юзбашия. Презъ Балканската война е билъ взводенъ подофицеръ въ 50. п. полкъ и е взелъ участие въ атаката на Одринъ, а презъ голъмата, свѣтовната, война е билъ взводенъ командиръ въ 55. п. полкъ. Починалъ е въ София презъ м. декември 1927 година. Той остави име на храбъръ и високочестенъ българинъ. Миръ на праха му!

Тошевъ, Гоце Дѣлчевъ, Христо Матовъ и Тодоръ Александровъ, заявяватъ, че Македония ще продължи борбата съ всички сръдства, които жестокостта на сърби и гърци и установениятъ отъ тѣхъ кървавъ режимъ имъ налагатъ, за да стигнатъ до лелѣния отъ тѣхъ идеалъ — свободна и независима Македония;

6. Илинденци приветствуватъ най-топло своите по-млади другари, които, подъ знамето на ВМРО, съ пушка въ рѣка про-

дължаватъ свещеното дѣло на Македония и имъ пожелаватъ най-скорошно осъществяване на общия македонски идеалъ.

Илинденци приветствуватъ братския съюзъ между борците на Македония, Хърватско и Прѣчанските сърби, който съюзъ е най-силното доказателство за правото и величието на нашата народна борба, и пожелала разгромъ на сатрапската и фалшива сръбска държава, надъ развалините на която, като фениксъ, да изникнатъ свободни — Македония, Хърватско, Черна Гора и Словенско.

Илинденци приветствуватъ и всички легални македонски организации въ България, Америка и Европа и имъ пожелаватъ бодростъ и стегнатостъ въ борбата и по-скорошно върщане въ родното огнище;

7. Старите илинденци отправятъ апелъ къмъ българския братски народъ, който въ миналото е далъ всички доказателства за морална и материална подкрепа на македонското освободително движение и скъпи стотици хиляди жертви по македонските бранни поля, и вѣрва, че не ще престане и въ бъдеще да подкрепя каузата на своите братя — кауза на цѣлокупното българско племе;

8. Конгресътъ и сега подчертава нуждата отъ стѣгане и засилване на нашата организация чрезъ чести посещения на дружествата отъ членовете на Ржководното тѣло.

Пожелала на дружествените настоятелства да развиятъ максимумъ дейностъ, за да прибератъ подъ своето илинденско знаме всички илинденци.

Задължава всички членове на Илинденската организация да взематъ присърдце най-широкото разпространение на Илюстрация Илинденъ и календара.

2.

Шестиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация въ България, заседаващъ въ София презъ дните 12., 13. и 14. юлий н. г., възторжено биде поздравенъ телеграфно и писмено отъ нашите съотечественици въ Женева г. г. Анастасовъ и Шалевъ, отъ Македонския студентски съюзъ въ Парижъ, отъ македонските народна и кооперативна банки въ София, отъ много културни и благотворителни дружества и братства и отъ многобройно число илинденци, общественици, македонци и немакедонци отъ София и провинцията.

Въ предобѣдното си заседание отъ 14. т. м. конгресътъ реши, щото вмѣсто поотдѣлно да се отговори на горепомнатите чрезъ печата.

Предвидъ горното, бюрото на конгреса, ставайки изразителъ и тълкувателъ на чувствата на последния, счита за свой приятенъ дългъ сърдечно да благодари на всички, които поздравиха конгреса телеграфно или писмено, и да имъ предаде вѣрата въ скорошното тѣржество на идеала на македонските светци, които сръдъ сълзи и пожарища подъ свещеното знаме на Илинденъ съ своята кръвъ написаха завета „Свобода или смрътъ!“.

Следъ това конгресътъ избра следните петима души за членове на Ржководното тѣло: г. г. Кирилъ Христовъ, Петъръ Мърмевъ, Тодоръ Станковъ, Даме Наумовъ и Александъръ Джиковъ.

Конгресътъ бѣ закритъ отъ председателя на бюрото, г. Петъръ Ацевъ, който, между другото, каза:

„Г-да делегати, отъ три дни насамъ ние разгледахме въпроси, кои о засѣгатъ бъдещето на нашата организация. Ние направих е измѣнения въ Устава, гласувахме правилника на Посмъртната каса, най-обективно разгледахме и преценихме отчета на Ржководното тѣло и при рѣдко единодушие разрешихме всички въпроси.

При така завършената работа ние сме увѣрени, че новоизбраниятъ ще почерпятъ урокъ и куражъ за непосилната работа, която имъ предстои, и имъ пожелавамъ ползотворна работа.

Сега, когато ни предстои да се разотидемъ и да отидемъ при своите другари, азъ се пренасямъ въ онова минало, което ни даде качеството на илинденци. Предъ мене сж ликова въ онѣзи, които сложиха костите си за Родината, носейки знамето на ВМРО. Предъ мене сж сѣбиките на онѣзи, които ни водиха въ неравната борба съ такъвъ устремъ и съ такава увѣреностъ! И ние, които по една случайностъ останахме живи, за да бъдемъ живия примѣръ на младото поколѣние, увѣренъ съмъ, че никой нѣма да даде поводъ за съмнение, че идеалътъ, на който посветихме нашите младини, нѣма да бжде забравенъ.

Тоя великъ идеалъ е подетъ и е носенъ отъ по-самоотвержени младежи, които сж гордостта на нашия народъ. Да живѣятъ младежите, които станаха наши достойни последователи! Да живѣятъ новите герои на Македония!“

Отъ името на новоизбраниятъ членове на Ржководното тѣло, г. Кирилъ Христовъ съ кратка речъ благодари на конгресистите за избора имъ.

Понеже Ржководното тѣло едновременно е на-
стоятелство и на Софийското дружество, а това по-
следното има право да избира още двама членове за
Ржководното тѣло, то дружеството на 19. с. м. юлий
има общо събрание и за такива избра г. г. Лазаръ
Томовъ и Христо Шалдевъ. Така попълненото Ржко-
водно тѣло се конституира както следва: г. Кирилъ
Христовъ — председателъ; г. Лазаръ Томовъ —

подпредседателъ; г. Тодоръ Станковъ — секретаръ;
г. Даме Наумовъ — касиеръ, а г. г. Пегъръ Мърмевъ,
Христо Шалдевъ и Александъръ Джиковъ — съвет-
ници. Изъ срѣдата на Ржководното тѣло се избира
и редакционенъ комитетъ въ съставъ: г. г. Петъръ
Мърмевъ, Лазаръ Томовъ и Христо Шалдевъ, отъ
които първиятъ остава редакторъ на Илюстрация
Илинденъ.

Какъ стана убийството на Лука Ивановъ

(Изъ споменитѣ на четника Вангелъ Д. Кацарски).

На 26. декемврий 1906 г. постъпихъ въ четата
на Лука Ивановъ. Четата му се състоеше отъ 18
души. Предназначението ѝ бѣше да пренесе боеви
материали въ Воденския районъ. Тѣ бѣха въ зна-
чително количество, защото въ Южна Македония
се водѣха усиленни и чести сражения съ върлува-
щитѣ тамъ и покровителствувани отъ турското
правителство грѣцки андарты. Материалитѣ бѣха
натоварени на 22 мулета и коне. Четата ни, заси-
лена съ още 6-ма четника и Кочанския куриеръ
Мано, на 27. декемврий минахме границата около
Сажденикъ и презъ нощта стигнахме една колиба
до с. Саса, дето денувахме. На третата вечеръ презъ
с. Лаки се озовахме въ с. Нивичени, дето се срещ-
нахме съ четата на войводата Кръстьо, който ни
съпроводи презъ Струмишко. Въ Струмишкото
поле ни срещна единъ турчинъ, когото хванахме и
завлѣкохме съ насъ. При с. Богданци се раздѣлих-
ме съ Кръстьо и четата му. Предупредени бѣхме
да не минемъ презъ Костурино и затова се упъ-
тихме направо къмъ Вардаръ, който минахме бла-
гополучно. Следъ това минахме край с. Петрово и
безъ да се отбиваме въ него, настанихме се въ
близката до селото гѣста гора да денуваме. Тукъ
пристигна съ четата си Дѣльо Калъчевъ съ 9 души
другари. Презъ нощта се оттеглихме къмъ Габ-
ровския говедарникъ, дето и дветѣ чети денувахме.

По предложение на Дѣльо, дветѣ чети оти-
дохме въ с. Смоквица, за да организираме насе-
лението му. Поставиха се часови, а другитѣ чет-
ници бѣха разпредѣлени въ три къщи. Дватама
войводи събраха населението и му говориха да
бждатъ единодушни, предвидъ съвмѣстната дей-
ность на турската войска и жандармерия съ грѣц-
китѣ андарты, които на всѣка цена се стремятъ
да омаломощятъ българитѣ и Организацията. По
едно време часовитѣ съобщиха, че къмъ селото
приближава единъ ескадронъ турска кавалерия.
Понеже трѣбваше да се избѣгне срещата съ тур-
цитѣ въ селото, затова, по нареждане на войво-
дитѣ, дветѣ чети потеглиха къмъ височинитѣ на
селата Сирменинъ и Конско, край които ни бѣше
устроена засада. Следъ кратка престрелка и при
мощно „ура“, турцитѣ се прѣснаха, като оставиха
четирма души убити. Но кавалерията ни настигна
въ планината и почна да вика: „Предайте се, сул-
танътъ ще ви прости!“. По заповѣдъ на войво-
дитѣ, ние имъ отговорихме съ честа стрелба, отъ
която кавалериститѣ се прѣснаха по две посоки,
следъ като дадоха още двама убити.

Възползувани отъ настъпилото смущение, по
заповѣдъ на войводата Лука Ивановъ, и дветѣ
чети трѣгнахме да вървимъ по коритото на мѣстна-
та рѣка, за да изгубимъ диритѣ си; минахме Сир-
менинската планина и навлѣзохме въ мѣчно до-
стъпнитѣ върхове на Кожухъ планина, кждето
останахме презъ Коледнитѣ празнични дни, при

липса на всѣкаква храна. Гладътъ, пѣкъ и рабо-
тата, ни накараха да слѣзнемъ въ с. Пожарско,

Четникътъ Вангелъ Д. Кацарски.

дето при насъ дойде десетарьтъ Караташо съ пе-
тима свои другари. Въ с. Пожарско почивахме три
дни, а въ с. Горно Родено къмъ насъ се присѣ-
дини и другиятъ десетаръ отъ Воденската чета То-
доръ Сирменински съ 8 души четници. Но и тукъ
повече не можехме да стоимъ. На четвъртия день
сутриньта се яви една селянка, която, цѣла разтре-
рена отъ страхъ, каза на войводата: „Бѣгайте отъ
селото, защото турска войска го обсажда“. Набързо
всички се приготвихме и по заповѣдъ на войводата
ни Лука Ивановъ излѣзохме отъ селото, прѣснати
въ верига. Недалече отъ селото дочуваме гласъ:
„Кимснъзъ“? Въ отговоръ ние дадохме нѣколко

залпа и съ мощно „ура“ пробихме кордона, като четникът Никола Калимановъ и азъ бѣхме ранени.

Предвидъ на това, че много войскови отдѣления бѣха прѣснати въ околността, войводата реши, четата да се прикрие за известно време въ Ениджевардарското блато, задето се ужтихме и се настанихме въ една колиба, 500-600 метра далече отъ колибата на Апостолъ Петковъ. Тукъ ние престояхме 5 дена и доста се отморихме.

Но войводата Лука Ивановъ бѣ замисленъ и отъ всичко се виждаше, че му предстои да извърши важна акция: той очакваше пристигането на боевия материалъ и разпредѣлението му по райо-

тераджии се явиха и около нашето село и затова войводата реши да се приберемъ въ най-безопасното мѣсто — Ениджевардарското блато, дето журналистътъ се запозна съ Апостолъ войвода и дето престояхме 22 дена. Презъ това време блатото бѣ обградено отъ турска войска и презъ последнитѣ 15 дена то бѣ бомбардирвано отъ турцитѣ, безъ да могатъ да нанесатъ загуби на дветѣ чети; една граната само падна въ Апостоловата колиба. Тогава Апостолъ, който дойде съ шестима свои четници въ нашата колиба, предложи на Лука Иванова, заедно да напуснемъ блатото, като въ колибитѣ останатъ само по едно отдѣление четници

Четата на войводата Дончо Златковъ. Между четниците е и революционерката Екатерина Арнаудова, която е носила безропотно суровата четнишка служба.

нитѣ. Той, обаче, очакваше и нѣщо друго, което намъ не бѣше известно. Следъ 5 дневна почивка, той нареди да заминемъ за селата Саракиново и Кронцелево. Когато денувахме въ последното село, вечерта пристигна куриеръ отъ Воденъ, който съобщи на войводата, че въ града пристигналъ единъ американецъ журналистъ и искалъ да се срещне съ него. Още същата нощъ Лука Ивановъ заповѣда на петима четници да отидатъ заедно съ куриера, за да чакатъ въ градскитѣ лозя журналиста и да го доведатъ при четата. И наистина, журналистътъ, придруженъ отъ четниците, всички яхнали на коне, бързо пристигнаха при четата. Тукъ журналистътъ биде представенъ на всички четници. Следъ това войводата заповѣда да му се дадатъ четнически дрехи и оржие и той вече стана нашъ другаръ!

Изчезването на журналиста отъ града предизвика силна суматоха срѣдъ турцитѣ, та войскови отдѣления се прѣснаха на вси страни, за да търсятъ „отвлѣчения“ журналистъ. Отдѣления отъ по-

отъ дветѣ чети. Вечерта, качени на леки лодки, трѣгнахме къмъ устието на р. Колудей, спрѣхме въ плиткоститѣ на брѣга на блатото, газихме блатото около два километра, излѣзохме на суша и стигнахме въ с. Радомиръ, дето денувахме, безъ да бждемъ обезпокоени отъ турската войска. При с. Саракиново дветѣ чети се раздѣлиха: Апостолъ замина за Паякъ планина, а нашата чета — за горичката до с. Жеравино, дето американскиятъ журналистъ бѣ предаденъ на Леринската чета, за да го препрати въ Битолско.

Следъ нѣколкодневно обикаляне по полскитѣ села, при Лука Ивановъ пристигна куриеръ, изпратенъ отъ Апостолъ Петкова. Последниятъ предлагаше среща на дветѣ чети и нашиятъ войвода му отговори, че тая среща да се състои въ влашката колиба при с. Сборско. Освенъ писмото до Апостола, Лука Ивановъ изпрати такова и до кехаята на бачията, за да приготви храна за четата. Нашиятъ куриеръ занесълъ писмото на кехаята въ това време, кагато въ бачията била на почивка

гръцка чета, подъ началството на гръцкия капитанъ Коста Критисъ. Четата броила около 200 души андартти. Куриерътъ се върна още сжщата вечеръ, а кехаята се похвалилъ на гръцкия капитанъ, че войводата Лука Ивановъ ще му гостува съ четата си. Когато пристигнахме въ бачията, тукъ заварихме само власитѣ, които радушно ни приеха и ни предложиха хубаво ядене и пиене: бутилки конякъ и хубаво вино. Ние не подозирахме присжтствието

Куцовласи отъ Воденскитѣ планини. Отъ тѣхната срѣда излѣзнаха предателитѣ на войводата Лука Ивановъ.

на близостоещия неприятель и презъ цѣлия день на денуването не забелязахме нищо подозрително. Вечерта, ние четниците бѣхме настанени въ три

колиби, а войводата Лука Ивановъ съ 8 души четници се настани въ друга колиба. Къмъ полунощъ веселбитѣ престанаха и всички се прибрахме въ колибитѣ си. Къмъ 3 часа презъ нощта единъ отъ власитѣ, по нареждане на андартския войвода, влѣзълъ въ колибата, въ която спѣше войводата Лука Ивановъ, и наклалъ силно огъня. На излизане, ужъ по невнимание, бутналъ пушката на дрѣмещия часови Пено Марчаковъ, който, следъ това, оставилъ пушката си въ колибата и скоро задрѣмалъ. Къмъ 3 1/2 ч. влахътъ обходилъ още единъ пжтъ колибата и като забелязълъ, че четниците и часовиятъ дълбоко спятъ, обадилъ на андартитѣ. Последнитѣ нападнаха спещитѣ въ колибата четници и войводата. Отъ пушечната стрелба ние, четниците отъ другитѣ колиби, се разбудихме и съ пушки въ ржце се затекохме къмъ колибата на войводата. Гърцитѣ прогонихме, но когато влѣзохме въ колибата, заварихме всички наши другари убити, а войводата тежко раненъ. Следъ като прибрахме оржиято на убититѣ ни другари и взехме на ржце ранения войвода, на излизане отъ колибата, близо до една малка полянка, забелязахме нѣщо да се чернѣе. Азъ извикахъ, кой е и понеже не се обади, изгърмѣхъ петъ изстрела и се запжихъ къмъ черния знакъ, който се оказа човѣшки трупъ. Претарашувахъ го и взехъ пушката, револвера и чантата му. После отъ документи се оказа, че това е билъ трупътъ на войводата на андартската чета. Въ чантата, освенъ разни книжа, намѣрихме и 470 турски лири. Следъ като вървѣхме нѣколко часа, останахме да денуваме близо до с. Сборско. Къмъ 11 ч. презъ деня войводата се помина. Повикахме селския ржководителъ и заедно съ представители на селото погребяхме останкитѣ на любимия ни войвода. Поради силнитѣ потери, намъ не бѣше възможно да останемъ въ Воденско и затова заминахме въ Тиквешко. Оттамъ азъ и петима мои другари, родомъ отъ България, върнахме се по каналъ въ Кюстендилъ.

Съобщава Христо Шалдевъ

Т р е в о г а

При „Икрището“. — Писмо до ржководителя на с. Банско. — Мечти. — Тревога. — Аскеръ.

(С п о м е н ъ).

21. августъ 1903 год. Тъмна зора. Тамъ, на малка хайдушка поляна, подъ „Казана“, при „Икрището“ на Пиринъ-планина, току що бѣхме кацнали за дневна почивка повече отъ 150 четници. Всички бѣхме капнали отъ безсъние, отъ умора, отъ гладъ. Проклетитѣ турци, на предния день, 20. августъ, бѣха ни открили тамъ горе, по върховетѣ на „Гьоргийца“, южно отъ „Ель-Тепе“, и завързаха съ насъ лютъ бой отъ изгрѣвъ до залъзъ слънце. А следъ боя, цѣлата нощъ отстжпваме и се прикриваме безъ почивка, безъ спиртъ.

Такавае четнишката тактика: срещнешъ ли се съ аскера, завържи бой, а презъ нощта, за голѣмо чудо на турцитѣ, изчезвай безследно, като чели потъвашъ въ земята.

Тукъ, на 100 крачки подъ насъ, тихо тече Банската рѣка. Сутринниятъ тихъ прохладенъ вѣтрецъ нѣжно ни милва и гали; ароматътъ на боровитѣ дървета и горското биле ни упоива; дивната, величествената тукъ природа на Пиринъ ни пленява, освежава и, вмѣсто на почивка и сънь, ние се предаваме въ разговори и тихъ шепотъ за вче-

рашното наше голѣмо сраженне съ турцитѣ, за нашето отстжпление. Тукъ се възхищаваме отъ хубоститѣ на Македония, тжжимъ за мжкитѣ и неволитѣ на брата-робъ, мечтаемъ за близкото въстание отсамъ Вардара, мечтаемъ за славни победи, за свобода, за славни бжднини . . .

Съмна се. Скоро нашитѣ часови докараха при насъ единъ говедаръ българинъ, комуто дадохме писмо до ржководителя на организацията въ с. Банско съ поржжа, още сжщия день да ни се достави хлѣбъ, сирене, сланина и тютюнъ за 200 души четници.

Писмото бѣ подписано отъ войводитѣ: Юрданъ Стояновъ, Петъръ Дървинговъ, Димитъръ Зографовъ, Борисъ Стрезовъ, Асенъ Партениевъ, Дѣдо Дончо и отъ мене — секретарътъ на отряда.

Говедарътъ замина, а ние, пазени отъ часови, се предадохме на почивка, на сънь.

Пладне. Много отъ четниците сж вече будни. Едни чистятъ оржиято си; други сж обявили немилостива борба на своитѣ неканени гости — паразитнитѣ гадинки; нѣкои пжкъ сж плъзнали изъ

гората и рѣката да събиратъ боровинки и да за-
лъгватъ съ тѣхъ празнитѣ си стомаси.

Азъ съмъ седналъ до дънера на единъ вѣко-
венъ старъ боръ и гледамъ какъ слънчевитѣ лъчи,
весели и игриви, мжчатъ се да проникнатъ презъ
боровитѣ листа, за да ни зърнатъ и, ако може, да
погалаятъ и постоплятъ уморенитѣ юнаци.

И гледамъ азъ рѣката какъ гиздаво лжкатуши
между едри камъни, какъ тихо тя шумоли и тайн-
ствено нѣщо бѣбли. Насреща, недалечъ отъ брѣга
на рѣката, величествено се издига висока, гжста
борова гора; влѣво отъ мене весело се разтила
малка, чудно красива полянка, задъ която се изди-
гатъ гордо и на възбогъ „Казана“ и „Елъ-Тепе“;
вдѣсно пѣкъ кокетно се протѣга красива долина,
потънала въ разкошъ, въ зеленина; тя постепенно

Голѣмото Леринско село Невеска, населено само съ власи, въ което презъ време
на Илинденското въстание въ 1903 година се развиха голѣмитѣ бойове между
силни турски пълчища и съединенитѣ Костурски и Лерински чети.

се спуска надолу и погледътъ се губи далече на
северъ всрѣдъ чудно зеления губеррь и омайното
синьо македонско небе.

Гледамъ азъ и се лобувамъ на чудния тоя
пейзажъ, на веселата природа, на райския кжтъ.
И, унесенъ въ омая сладка, азъ забравямъ своето
положение, турската тирания и опасността и се
предавамъ и унасямъ въ блѣнъ, въ сладки мечти.
Представямъ си Македония свободна. И виждамъ,
какъ опустошенитѣ и разоренитѣ нѣкога отъ бѣс-
нитѣ поробители градове и села, сега, при свободна
Македония, сж потънали въ богатства, въ разкошъ;
виждамъ, какъ навсѣкжде бликатъ веселби, радости,
щастие. Пуститѣ по-рано долини, поля и гори, сега
сж райски градини, пълни съ веселъ, доволенъ,
щастливъ народъ. Сега въ страната всичко се е
отдало на мирни занятия, на наука, просвѣта, кул-
тура, прогресъ. Само тукъ-тамъ стърчатъ минарета
и напомнятъ за миналото, за срамното и страшното
минало робство . . .

— Хей, секретарю, де е Стояновъ, де е той?
Хайде де! какво си се опуйчилъ тѣй, казвай по-
скоро, де е Стояновъ?

Азъ се свѣстихъ, ококорихъ очи и, вмѣсто
миренъ, засмѣнъ, щастливъ македонецъ, виждамъ

отпреде си вѣорженъ, запѣхтѣнъ и уплашенъ чет-
никъ — мой другаръ.

— Що ти дотрѣбвалъ пѣкъ Стояновъ . . . А
защо така си се разпѣхтѣлъ и уплашилъ? . . .
Какво има, казвай по-скоро!

— Турски аскеръ, много аскеръ иде отдолу;
опасность голѣма ни грози. Но, казвай по-скоро —
де е Стояновъ, заведи ме при него!

Намѣрихме и събудихме Юрданъ Стоянова и
другитѣ войводи.

Щомъ научиха за опасността, дадоха настав-
ления на часовия и го пратиха съ порѣжа: той и
неговитѣ другари — часови зорко да бдятъ, да сле-
дятъ аскера и за всичко бързо и подробно да се
донася въ щаба на отряда. Бърза заповѣдь се даде:
всички да се стѣгатъ за походъ и бой. Въ стана

сега е тревога голѣма. Всѣки
бързо се стѣга, люто се за-
канва и пита: де, какво има,
отде иде опасността и как-
ва е тя.

— Да, сигурно, тукъ има
предателство. Вмѣсто хлѣбъ,
сирене, захаръ, кафе и чай,
говедарѣтъ ни изпраща мана-
фи, аскеръ — крещѣха и псу-
ваха едни.

— Това е невъзможно да
стори бѣлгаринъ — казваха
други.

— Не! Следъ три наши сра-
жения около Елъ-Тепе, дви-
жението на аскера къмъ тия
мѣста е нѣщо много естестве-
но — разсждаваха старитѣ
ветерани.

И прави бѣха тѣ.

При тия наши разговори,
скоро до насъ долетѣ дале-
ченъ звукъ на турска военна
трѣба. Тоя звукъ ставаше все
по-силенъ и по-ясенъ. Явно
бѣ, въ случая нѣмаше издѣй-

ничество. Иначе, турцитѣ не биха се обаждали,
настѣпвайки къмъ насъ.

Събрахме се на съветъ и решихме: Димитъръ
Зографовъ и Иванъ Господаревъ, съ около 20 четника,
да заематъ важна позиция на лѣвия нашъ флангъ,
съ задача, вслучай че бждемъ открити и нападнати,
да минатъ рѣката, да направятъ обходъ и да уда-
рятъ турцитѣ въ тилъ; Борисъ Стрезовъ и Асенъ
Партениевъ, съ около 15 юнака, да заематъ позиция
въ дѣсния флангъ. Ние, въ цѣнтра, захемъ позиция
на една стрѣмнина, прикрити между гжститѣ бо-
рови дървета, далече отъ рѣката 150—200 крачки.

Както очаквахме, турцитѣ, на брой около
600 души, скоро се показаха на отсрещния — лѣ-
вия — брѣгъ на рѣката.

Ние, налегнали въ своитѣ позиции, съ пълни
пушки, съ затаенъ дѣхъ, зорко следимъ движе-
нието на аскера,

Трима турски офицери, възседнали на мулета,
се движатъ бавно нагоре; войницитѣ пѣкъ бояз-
ливо вървятъ пеша следъ тѣхъ по тѣсната пѣтека.

Началникътъ на отряда, Юрданъ Стояновъ,
стои до мене, наблюдава аскера и тихо дава запо-
вѣди: никой да не шава, всѣки да бжде съ пълна
пушка на щрекъ и да чака команда.

Турцитъ сж предъ насъ. Въ нашитѣ позиции е мрътва тишина. Сърдцето често и силно тупти, дъхътъ се спира въ гърлото.

Всѣки преживѣва моменти важни, решителни, сждбоносни!

Аскерътъ мина-замина нагоре по долината, безъ да подозрѣ нѣщо.

И слънцето, спрѣно въ занита, по-силно сега пече.

И рѣката сякашъ по-бързо, по-бујно сега тече.

И турската военна тржба далече нейде пакъ се обади и засвири, пакъ оглуши долината, а зловещиятъ ѝ гласъ постепенно се изгуби татъкъ — изъ върховетѣ на Пирина.

Ние пакъ, четниците, напуснали своитѣ позиции, се предадохме на тихи разговори за преживѣнитѣ моменти.

Крушовски мияци въ своитѣ живописни носии.

Около 3 часа следъ обѣдъ, говедарътъ пристигна съ всички поржчани отъ насъ частни покупки и съ отговоръ отъ селото, че на другия день всичко искано ще ни се достави.

Сега, при насъ дойде мѣстниятъ войвода Бизевъ съ четата си и ни даде ценни сведения за броя и разположението на турския аскеръ, за подготовката и настроението на българското население.

Вечерътъ, при залѣзъ слънце, ние се спуснахме долу край рѣката, завихме на изтокъ и спрѣхме за малка почивка при говедарника. Тукъ опекохме две огоени телета и 3 кози, взети отъ говедаря подъ разписка за смѣтка на Организацията.

Около полунощъ продължихме пътя къмъ изтокъ — да трошимъ робски вериги, да рушимъ вѣковно турско царство.

Георги Ив. Бѣлевъ

Крушовски бърсяци въ своитѣ живописни носии.

Георги Мариновъ

(Спомени и бележки)

Който е ималъ случай да се срещне съ Георги Мариновъ само единъ пжтъ въ живота си, непременно се е раздѣлилъ съ желание да се разговори съ него и други пжтъ. Който е ималъ възможностъ да общува по-продължително време съ него, не би могълъ да си представи образа му безъ онова меко сияние, което винаги отлжчваше неговата физиономия и издаваше голѣмото благородство на характера му. А който е ималъ работа съ него на обществена почва, който му е билъ другаръ въ дѣлото, може само да засвидетелствува неговата голѣма преданостъ, както къмъ дѣлото, така и къмъ другаритѣ и приятелитѣ си. Азъ не мога да си го представя безъ онази тиха усмивка, която той имаше за всички, съ които се срѣщаше; безъ онази сърдечна топлина, която винаги съпжтствуваше разговоритѣ му съ хората и безъ онази непринудена любезностъ, съ която той винаги посрѣщаше и изпращаше гоститѣ си.

Георги Мариновъ се е родилъ въ с. Дервентъ, Дедеагачка околия, къмъ 1877 год. — въ самото начало на освободителната руско-турска война. Детскитѣ си години е прекаралъ въ родното си село. Следъ като е завършилъ курса на селското училище, вече 15—16 годишенъ юноша, се прехвърлилъ въ Дедеагачъ, кждето двамата му по-голѣми братя се занимаваха съ бакалия и търговия съ пала-

мудъ и бадеми. Азъ го запомнихъ като съдружникъ на по-голѣмия му братъ Ангелъ, съ когото презъ 1900 година се раздѣлиха. Следъ раздѣлата съ брата си, Георги започна самостоятелна търговия съ паламудъ, който закупваше отъ нѣколко села въ Дедеагачката каза, кждето този артикулъ се произвеждаше, и го продаваше на табачитѣ въ България — главно въ гр. Габрово.

Многото положителни качества на неговия характеръ му печелѣха навсѣкжде, кждето той отиваше, вѣрни и предани приятели, а между търговския свѣтъ — реноме на сериозенъ и предвидливъ търговецъ, който заслужава пълно довѣрие. За него още отъ самото начало на работата му се откриваха широки перспективи. Въ малко години гой можеше да се издигне като голѣмъ търговецъ. И би се издигналъ, ако въ гърдитѣ му не бѣ свила гнѣздо невѣрната болестъ — бѣлодробната туберкулоза. Напразно той залагаше мило и драго, за да може съ помощта на медицината да победи болестта си и да я прогони еднажъ за винаги отъ себе. Следъ продължително лѣкуване въ Дедеагачъ и София, той се оттегли въ селото си Дервентъ въ началото на 1903 год. и тука, въ първитѣ дни на месецъ май с. г., склопи очи за винаги, безъ да може поне да дочака Илинденското и Странджанското въстания, за подго-

товката на които той бѣ единъ отъ първитѣ виновници и на които бѣ посветилъ голѣма часть отъ силитѣ си.

Георги Мариновъ бѣше мой съотечественикъ. Поради това, макаръ и много по-младъ отъ него, азъ имахъ възможность не само лично да наблюдавамъ живота му, но и да науча отъ неговитѣ приятели връстници и съратници и онова, което самъ преди смрътѣта му не можахъ да видя съ очитѣ си и да науча непосредствено отъ него. А всичко това го рисува като преданъ и самоотверженъ работникъ въ Тракийския край. Другаритѣ и приятелитѣ му не могатъ още да забравятъ пламъка, съ който той при срещи — преди още въ Дедеагачко да е имало основани революционни групи и ядра — имъ е разказвалъ епизоди отъ новата българска история и следъ това е заговорвалъ за новото революционно движение, което на много мѣста вече е имало много привърженици и самоотвержени деятели.

Въ революционното движение Георги Мариновъ навлиза много случайно. Билъ е отишълъ въ Габрово по продажба на паламудъ на табакитѣ. Следъ продажбата той попада въ Варна, където вече е имало българи емигранти отъ Лозенградъ и Малко Търново. Отъ единъ отъ новитѣ си познати той бива посветенъ въ онова, що се мисли и проектира и заведенъ на едно отъ емигрантскитѣ събрания. Следъ събранието, нему е било предложено да се заеме съ организирането на Дедеагачката каза. Георги не далъ веднага обещание, но казалъ, че ще си помисли малко върху този въпросъ, преди да вземе окончателно решение.

На другия день Георги е подирилъ живѣещия въ Варна — сега вече покойникъ — капитанъ Петко Киряковъ отъ с. Доганъ-Хисаръ, Дедеагачко, известенъ съ своитѣ голѣми подвизи въ Западна Тракия, както преди руско-турската война, така и презъ време на самата война. Казалъ му за посещенияето на вчерашното събрание и за направеното му предложение и го е помолилъ да му даде съветъ.

— Трѣбва да се работи — казалъ му Петко войвода. — Моитѣ години вече натежаха и не мога, както по-рано, да работя и да се отдамъ изключително на освободителното движение. Но когато дойде редъ да взема оржието и да обявимъ въстанието, самъ ще дойда да заста на начело на борбата.

Следъ разговора си съ капитанъ Петко, Георги Мариновъ пакъ се е срещналъ съ новитѣ си познати — революционни деятели. И сега, обаче, не имъ далъ положително и окончателно обещание. Обещалъ е само, когато се върне въ Дедеагачъ, да направи сондажи и ако се убеди, че има почва

за работа, по-късно да направи каквото може за дѣлото.

— Колкото се отнася до мене — казалъ имъ той — азъ съмъ напълно съгласенъ съ васъ. Време е вече да отхвърлимъ игото на султанитѣ. Но не зная какъ ще погледнатъ на това хората. Може би и тѣ като насъ ще се решатъ да се отдадатъ на дѣлото и да работятъ вече. Но много е възможно населението да погледне съ недовѣрие на това и да откаже каквато и да било революционна дейность. Въ такъвъ случай, по-добре е, споредъ мене, да се почака още известно време, докато

узрѣятъ духоветѣ.

Въпрѣки своята резервираность, Георги не забравялъ даденото обещание. Шомъ се завърналъ, той започналъ въ срещи и разговори съ близкопознатитѣ си да приказва отначало за България и нейното освобождение и за новото начинание. Младѣщата навсѣкжде съ радостъ е слушала разказитѣ на Маринова и съ ентузиазъмъ е възприемала революцията като единствено срѣдство за освобождение отъ турското иго. Въ края на обиколката си, направена за купуване на паламудъ, Георги се е окончателно убедилъ, че има почва за работа и че е време вече да се започне работата. Когато се завърналъ въ града, влѣзълъ въ връзки съ познатитѣ си деятели и поискалъ да се изпратятъ вече организатори — апостоли, които не закѣснѣли да се явятъ. Единъ по-

диръ други се изреждатъ Стефанъ, Вълчо Антоновъ, Коста Нунковъ и други и за малко време Организацията простира цѣла мрежа отъ революционни групи въ Дедеагачка каза.

Георги Мариновъ е билъ най-подходящиятъ човѣкъ за подготвяне почва на дѣлото. Никой по-добре отъ него не би могълъ да бжде подобъръ предтеча на революционното движение въ Дедеагачко. Но той не се е ограничилъ само съ тази роля. Когато дѣлото вече се разширява и организационната часть на работата пада върху плещитѣ на организаторитѣ, Георги все още продължава живо да участвува въ дѣлото. Още въ самото начало той бѣ избранъ единодушно за околийски Дедеагачки ръководител и остана на поста си до последния день на живота си.

И като ръководител Георги Мариновъ показаткъ и умение и успѣ да подреди много работи. Въ обиколкитѣ си по търговия той навсѣкжде подпомагаше дѣлото на организаторитѣ и разширението на Организацията. Само две години следъ идването на апостолитѣ той вече можа да закупи първата партида пушки за нуждитѣ на дѣлото. Той не се боеше да прибѣгне до помощта на мѣстнитѣ турци и се опита най-напредъ да закупи

пушки отъ Турция чрезъ нѣколко турци отъ с. Ходжакъой. Понеже това се оказа невъзможно, той използва познати гърци и набави грѣцки пушки. Турцитѣ отъ Ходжакъой, обаче, макаръ и да знаеха, защо се купуваха пушките, не издадоха никому нищо. Кой би могълъ, безъ угризение на съвѣстѣта си, да нападне на Георги Маринова, който за всички имаше само благи думи и който се отнасяше човѣшки и къмъ българи, и къмъ гърци, и къмъ турци?

Следъ смъртъта на Маринова дѣлото продължи своето разширение. Случиха се, обаче, много не-

приятни инциденти между селата и отдѣлнитѣ деятели. Новитѣ ржководители, които нѣмаха качества и популярността на Георги Маринова, не можаха да предотвратятъ инцидентитѣ и навсѣкжде да изгладятъ тѣрканята. Може би затова, много години още следъ неговата смъртъ, хората на дѣлото при всички такива случаи споменаваха името му и съжالياха за неговата ранна смъртъ. Ако не бѣше последната, Георги щѣше да бѣде още много полезенъ на дѣлото въ Дедеагачко. Но и безъ това той направи за него достатъчно много.

Станимиръ Поповъ.

Четата на войводата Стаматъ Недѣлчевъ отъ Мелнишко. Между четниците е и известниятъ революционеръ Петъръ Георгиевъ (първиятъ въ предния редъ въ цивилно облѣкло) отъ с. Рила, Дупнишко.

Ш П И О Н И Т Ъ

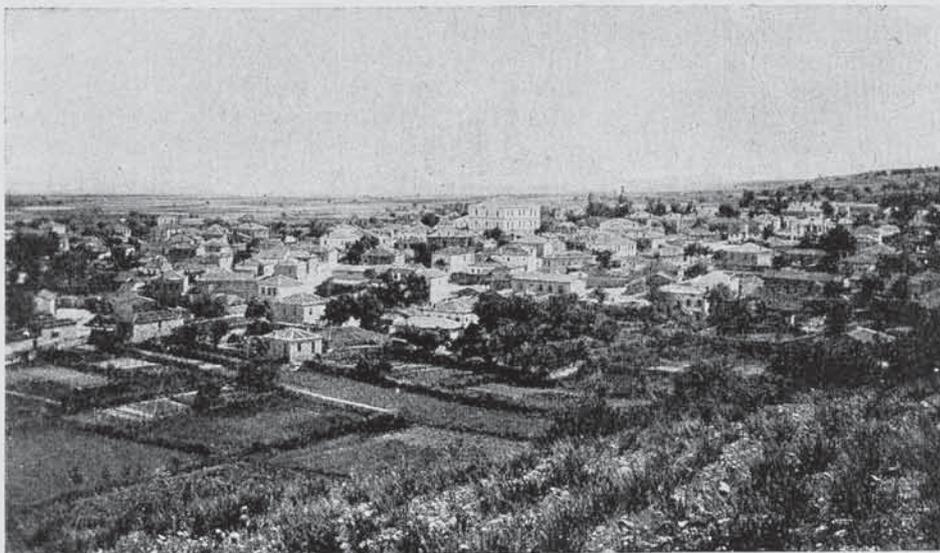
(Изъ монтѣ спомени)

Нѣмаше нито единъ институтъ така организиранъ и да коштува тѣй много на държавата, както тоя на тайната полиция, ржководенъ лично отъ министра на полицията Шефикъ-бей, при помощта на безброй германски инструктори, на които „трудътъ“ скжпо и прескжпо се плащаше. Тогава компетентни хора изчисляваха, че *три четвърти* отъ бюджета на турската империя се е прахосвалъ за издрѣжка на явната и тайната полиции въ предѣлитѣ на империята и вънъ отъ нея. Подиръ всѣки новодошелъ въ Цариградъ се поставяха най-малко по двама детективи, които да го следятъ дотогава, докато ясно се узнаятъ намѣренията, съ

които е дошелъ. Всѣка негова стѣпка се докладваше на груповия началникъ, а той я докладваше на по-горното свое началство, докато докладътъ достигне лично до Шефикъ бей. И така, този изнемошѣлъ старецъ трѣбваше да знае всичко каквото ставаше въ Цариградъ, каквото ставаше въ цѣлата империя и каквото се кроеше вънъ отъ държавата за нейната угроза. Шефикъ бей бѣше любимецътъ на Султанъ Абдулъ Хамида и той имаше само на него довѣрие; него само приемаше на докладъ най-малко два пжти седмично; отъ него черпѣше куражъ и само отъ неговитѣ думи изпадаше въ меланхолия или въ луда яростъ, за да дава запо-

вѣдъ да се хвърлятъ въ Босфора по 10—15—20 и повече арменци — най-страшнитѣ тогава врагове на султановия тронъ.

Германцитѣ бѣха хитри хора. За да запазятъ за по-дълго време своитѣ топли мѣста, тѣ заблуждаваха турцитѣ и имъ представяха предъ въображенията отъ страшни по-страшни работи, които трепетно и страхотно вълнуваха душата най-вече на Султанъ Хамида. Вие тогава можехте да видите предъ всѣка по-видна арменска кжща по нѣколко души полицаи, но смѣло мога да кажа, че това не бѣше полиция, а една папlachъ, легнала на гърба на държавата, за да смучи и да се гои. Може-би германцитѣ отъ самото още начало да бѣха дошли съ добритѣ намѣрения, да създадатъ здрава полиция, но когато сж видѣли че тия хора — турцитѣ —

Селото Върбени (Екхису) въ Леринска околия, прочуто по своето участие въ черковно-училищнитѣ и революционнитѣ борби. Прочуто е още и по своитѣ обилни минерални извори.

пò ги интересуватъ сензациитѣ, пò ги интересуватъ несжществуващитѣ събития, които да дразнятъ ориенталската имъ фантазия — и тѣ се изориенталчиха и станаха лениви, по-лениви отъ най-афионлиитѣ анадолци...

Слави Мерджановъ, който преди мене ржководѣше прокопаването на канала подъ Отоманската банка, бѣше въ най-голѣми приятелски връзки съ единъ отъ най-виднитѣ германски инструктори. И никой не можеше да подозира, че този Мерджановъ съ своитѣ другари върши най-страшното дѣло за Империята — да се вдигне въ въздуха Банкъ Отоманъ и да се разруши цѣлъ единъ кварталъ.

Слави Мерджановъ и другаритѣ му Петъръ Соколовъ и Петъръ Манджуковъ живѣеха въ Цариградъ повече отъ година време, редовно си гледаха своята „работа“ и никой не ги подозрѣ въ нѣщо.

Но единъ день, когато ги повикаха въ Галата Сарай при Шефикъ-бея, цѣлата българска колония изтрѣпна. Никой не мислѣше друго, освенъ че ще има страшно клане надъ българитѣ...

Ала какво излѣзе? Шефикъ-бей ги посрещналъ много приятелски и бащински имъ казалъ:

— Вие сте добри момчета. Това сж моитѣ сведения. Но понеже скитате безъ работа, не прави

добро впечатление. Затова азъ ви моля въ 24 часа да напуснете нашитѣ граници.

Разбира се, приятелитѣ благодарили много на господина министра и още на другия день тѣ бѣха вече на парахода за пжтъ къмъ България.

Малко по-късно, когато и азъ вече бѣхъ въ България, срещнахъ на Софийскитѣ улици сжщия германски инструкторъ — приятелтъ на Мерджанова. Дѣлото подъ банката бѣше вече известно. Азъ го попитахъ, защо не е взелъ мѣрки противъ Мерджанова. (Мерджановъ бѣше вече убитъ).

Той ми отговори:

— Не съ голѣма охота ние пазѣхме Турция, макаръ че всичко знаехме какво става...

Нищо не знаеха!

И подиръ мене туриха двама шпиони. Това бѣха Джераси и Крумъ Ганчевъ. Тия двама господа не ми даваха да мрѣдна. Навсѣкжде ме придружаваха. Тѣ пиеха, а азъ черпѣхъ. А въ това време въ Цариградъ евтинията бѣше баснословна. Така че не ми струваха много.

— А бе, господа, вие нѣма ли да ми намѣрите квартира? Азъ по хотелитѣ ли ще се търкалямъ? Азъ имамъ намѣрение по-дълго време да остана въ Цариградъ. Тукъ всичко е хубаво, всичко ми харесва.

Двамата шпиони помислиха, спогледаха се и Джераси ми рече:

— Сега е обѣдъ. Поржчай по една масика и довечера въ кафе „Роялъ“ ще се видимъ и ще ти кажа.

Вечерята той дойде самъ и ми каза, че ми намѣрилъ квартира на улица „Халепли сокакъ“, № 25, у единъ италиански поданикъ — Герасимъ Мальяно, въ чиято кжща никакъв турчинъ не можелъ да влѣзе. Този италианецъ ималъ грамадни връзки съ всички легации и най-вече съ италианската.

— Азъ разбирамъ, че на тебе такава кжща ти трѣбва...

— Защо?

— Азъ знамъ защо... Само че да се пазишъ отъ Крума. Той е слабъ човѣкъ. Той може да те издаде...

— Ама какво говоришъ, Джераси?...

— Мълчи! Азъ знамъ какво говоря... Сега азъ ще ти бжда полезенъ...

— Ама каква полза?...

— Сега азъ ще ти бжда полезенъ, а сетне ти... Азъ искамъ да се върна въ България... Азъ съмъ еврейнъ, но отечеството ми е България.

— Нищо не разбирамъ!...

— Ще разберешъ, но нищо не обаждай на Крума. Утре ще се видимъ тука да видишъ квартирата си.

Ние се раздѣлихме. Цѣла нощъ не мигнахъ: дали не съмъ падналъ въ капаня...

Александъръ Кипровъ

Изъ революционнитѣ борби въ Паякъ-планина

[Продължение отъ книга 4 (34)]

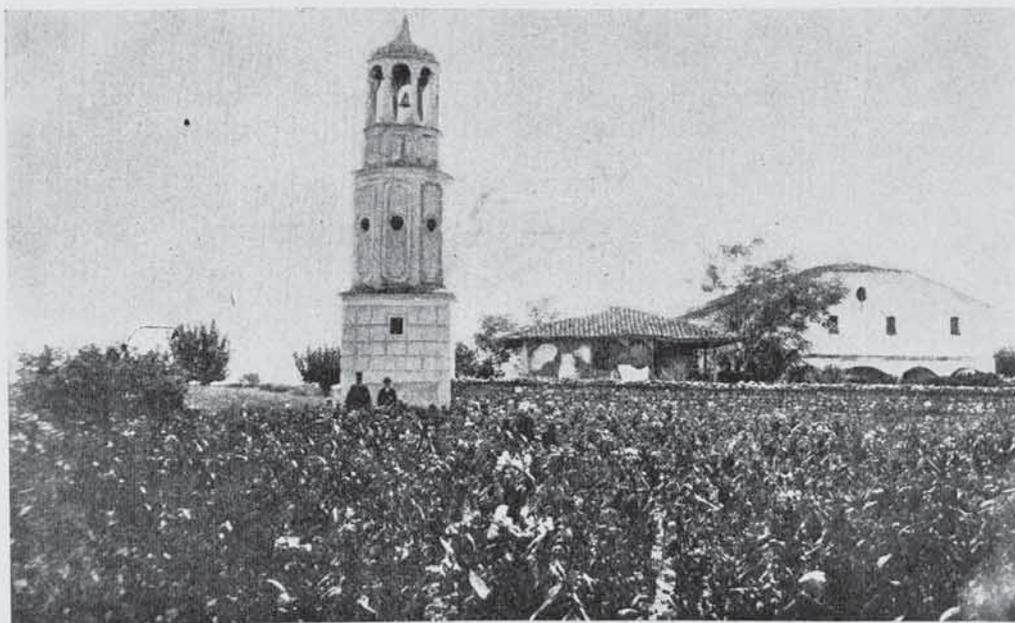
Апостолъ Петковъ Терзиевъ

Първото боево кърщение, като нелегаленъ организационенъ работникъ, Апостолъ Петковъ Терзиевъ получи презъ 1897 г. близо до с. Грубевци, дето случайно бѣ се срещналъ съ многоброенъ турски аскеръ, отиващъ отъ Солунъ за Гумендже. Съ малобройната си чета Апостолъ разгони турцитѣ, безъ да даде жертви. Това сполучливо сражение повдигна духа на населението въ цѣлата околия и прослави името му като опитенъ войвода. Оттогава, както четниците му, тѣй и населението отъ Ениджевардарската околия и отъ Долна Боймиа добиха самоувѣреностъ въ благополучното изнасяне на освободителната борба и въ разгромяването на обширната, но разкапващата се турска империя. Презъ времето отъ 1897 год. до 1902 год. Апостолъ бѣше далъ редъ сражения около селата Геракарци, Либахово, Тушилово и други, съ които стана легендаренъ срѣдъ населението. На 2. декемврий 1900 г. Апостолъ имѣ голѣмо сражение край с. Горгопикъ, а на 24. мартъ 1901 год. въ с. Боймица само съ 14 свои момчета води едновременно сражение съ многоброенъ аскеръ и башибозукъ, пристигнали тукъ отъ Гевгели, Ениджевардаръ и Дойранъ. Сражението въ Боймица е станало поради предателство. На Великденски заговѣзни Апостолъ билъ въ с. Крива, кждето, между другото, трѣб-

вало е да изглади единъ споръ отъ семеенъ характеръ. Въ петъка, на православната седмица, той съ четата си пристигналъ въ родното си село, дето искалъ да се причести. Въ сѣбота, на Тодоровденъ, той останалъ въ селото, безъ да бжде обезпокоенъ отъ турцитѣ. Но на другия день, рано сутринята, при него дошелъ Мола Еминъ ага, неговъ приятель и куриеръ, и го предупредилъ, че е предаденъ, че многоброенъ аскеръ и башибозукъ пристигатъ отъ Ениджевардаръ, Гевгели и Дойранъ и че войницитѣ, които охраняватъ гарата и моста на Вардара до селото, заедно съ башибозукъ обкржжили сж вече селото. Апостолъ, макаръ и да ималъ време и възможность да напусне селото и да се промъкне презъ слабия още кордонъ, но смѣтналъ за по-добре да остане въ селото до настѣпването на тъмнината, когато незабелязано и безъ да се узнаятъ диритѣ му да може да се изкубне отъ ржцетѣ на врага. И затова решилъ презъ деня да даде сражение вжтре въ селото. При това четата му била раздѣлена на две части, които презъ нощта квартирували въ две различни махали: едната въ кжщата на баба Динковица Маказчиева, въ горната махала, а другата — въ кжщата на Христо Мишевъ, начело съ Апостоловия братовчедъ и десетаръ Антонъ Ивановъ, въ центра на селото. Преди още да влѣзатъ въ разбирателство, дветѣ отдѣления отъ турскитѣ полицейски патрули,

както и войницитѣ и башибозукътъ почнали да обискирватъ кжцитѣ въ селото.

Презъ време на обиска една група отъ турскитѣ войници, водена отъ селския гъркомански свещеникъ Ринчевъ, се упжтила къмъ кжщата, въ която квартирувалъ Апостолъ съ часть отъ четата си. Той имъ открилъ огънь и сражението се почнало още сутринята. При първия още залпъ падналъ убитъ свещеникътъ и двама войници. Другото отдѣление отъ четата, като чуло пушечната стрелба, начело съ отдѣльонния си началникъ Антонъ Ивановъ, упжтило се къмъ горната

Училището, черквата и камбанарията въ Ениджевардарското село Горгопикъ.

махала, къмъ кжщата, сиречь, въ която квартирувалъ Апостолъ съ другаритѣ си, но било посрещнато съ стрелба отъ засада. Опитало се да се върне обратно въ кжщата, но понеже портитѣ били вече затворени, при опита да прехвърли дворовата стена и се прибере въ двора, нѣколко души четници били ранени: едни леко, други тежко. Сражението се почнало и се водило отъ дветѣ отдѣления и траяло презъ цѣлия день, безъ да бждатъ допуснати турцитѣ да приближатъ кжцитѣ, въ които били четниците. Вечерята, при настѣпването на нощната тъмнина, дветѣ отдѣления се събрали и, незабелязани отъ войницитѣ и башибозука, успѣли да се промъкнатъ презъ кордона и да се оттеглятъ въ Паякъ-планина.

Въ това сражение четата е дала 5 жертви, отъ които трима убити: Тано Петковъ Терзиевъ, братъ на Апостола, Атанасъ Н. Тодевъ, секретаръ на четата, и Димитъръ Чавдаровъ, и двама ранени: Ичо Пройчаковъ и Мицо Матракулята. Ранениятъ Мицо билъ заловенъ отъ турцитѣ и при разпита не изказа нищо, а Ичо Пройчаковъ бѣ скритъ отъ населението и изпратенъ въ Солунъ на лѣчение. Тукъ той бѣ заловенъ отъ турската полиция и затворенъ въ Едикуле, кждето се помина отъ полученитѣ рани. Отпосле се узна, че четата била предадена отъ гъркоманитѣ на село Крива.

На Ичо Пипчевъ и Туше Бакаловъ, който, съз-

навайки вината си, бѣха избѣгали -- единиятъ въ Солунъ, а другиятъ въ Гумендже, наказанието имъ мина само съ изгаряне на кѣшитѣ имъ.

Боймичкото сражение произведе силно впечатление срѣдъ населението и народниятъ рапсода го възпѣ въ стихотворна форма. То и до днесъ се възпѣва отъ населението въ Ениджевардарската околия.

Въ сжщата година избухнаха Баялската, Гевгелийската, Дойранската, Тиквешката, Ениджевардарската и голѣмата Солунска афери, които причиниха голѣми бедствия на населението въ Солунския вилаетъ: мнозина отъ първитѣ хора на Организацията и населението бѣха заловени и хвърлени въ Солунския затворъ Едикуле, а после бѣха изпратени на заточение въ Мала Азия. Между

тѣхъ бѣха и членовѣтъ отъ Централния комитетъ на ВМРО: Христо Матовъ, Д-ръ Христо Татарчевъ и Иванъ Хаджи Николовъ. Изпращането на затворниците на заточение остана паметно за Солунското гражданство: минавайки по главната улица и кея, всички съ ентузиазъмъ пѣха революционната пѣсень: „Живъ е той, живъ е...“ и други. Сжщитѣ афери принудиха мнозина интеллигентни хора, като Аргиръ Манасиевъ, Григоръ Ивановъ, Кочо Количърковъ, Христо Далкалъчевъ и др., да станатъ нелегални, а сжщо предизвикаха голѣмо раздвижане на турскитѣ войски въ вилаета, та зимуването на мѣстнитѣ чети въ районитѣ имъ бѣ рисковано, поради което Апостолъ заедно съ четницитѣ си и забѣгнаха селени замина на почивка въ България. (Следва). Христо Шалдевъ

С р е щ а т а

Ангеле Секуловъ е родомъ отъ с. Базерникъ, Битолски Демирхисаръ. Нелегаленъ за първи пжтъ излиза съ четата на Гьорче Петровъ. По-късно, като старши въ четата на Демирхисарския войвода Алексо Стефановъ и като войвода на Гяватколъ, показва тактъ и умение, които му спечелиха име на голѣма боева сила. Много сж случитѣ на проявление отъ него храбростъ.

Нѣколко месеца преди Хуриета четата на Ангеле се е движила отъ с. Стрежово за с. Свинища. Четата е пжтувала по тъмно. Съ нея е билъ и Битолскиятъ полски войвода Славчо Пирчевъ. Изведнажъ забелязватъ, че на среща имъ се задава група аскеръ, всрѣдъ която е билъ и офицерътъ й. Групата била забелязана и отъ идващитѣ насреща турци. Започва се размѣна на въпроси. Аскерътъ пита: „кимсънъ?“ На запитването отговаря войводата Ангеле: „бенимъ“. Четникътъ Петре, израстналъ въ арнаутското село Обедникъ, знаелъ арнаутски и пояснилъ, че сж аскеръ и пжтуватъ отъ

Прилепъ за Ресенъ. Турскиятъ забитъ повѣрвалъ и извикалъ: „беса!“ Четницитѣ сж били залегнали. Войводата Ангеле и четникътъ Петре ставатъ и, повтаряйки думата „беса“, започватъ да приближаватъ групата аскеръ. Забитътъ билъ съ нѣколко души войници. И той, движейки се къмъ групата, удрялъ се по гърдитѣ, повтаряйки заклинанието: „беса“. Турцитѣ сж държали пушкитѣ въ рждетѣ си готови за всѣка изненада. Като наближили войводата и четника, турцитѣ се много изплашили. Войводата Ангеле, като забелязалъ тѣхното смущение, обърналъ се къмъ тѣхъ и имъ извикалъ: „коркма!“ и запиталъ дали

нѣкои отъ тѣхъ знае български. Между войницитѣ било едно турче отъ с. Доленци, което знаело да говори български. По срѣдствомъ него, Ангеле обяснилъ на офицера да не се страхуватъ.

— „Да не мислите, че ние ще ви избиемъ. Не! Ние сме комити, а не катили, за каквито нѣкои ни взиматъ. Ние водимъ борба противъ лошата управа въ царщината и противъ зулумджиитѣ турци, които измжчатъ християнското население и които при много случаи не прощаватъ и на правовѣрнитѣ.“

Войводата Ангеле все въ този духъ е успокоявалъ турцитѣ. Дошли и другитѣ четници. Започнали взаимно да си предлагатъ табакеритѣ съ тютюнъ. Когато офицерътъ се е убедилъ, какво четницитѣ нѣма да му сторятъ нѣщо, очитѣ му свѣтнали отъ радостъ, хвърлил се и започналъ да прегърща войводата. Размѣнили още и друга нѣкоя дума и после сърдечно сж се раздѣлили. Не минало много време отъ като турцитѣ сж отпжтували, офицерътъ се спрѣлъ и започналъ да вика, колкото му гласъ държалъ: „Кардашларъ, кардашларъ, дурунусъ, дурунусъ!“ Четницитѣ се обърнали и забелязватъ офицера да се върща въ бързъ ходъ. Четата спрѣла и офицерътъ, повърналъ се запѣхтѣлъ при тѣхъ, имъ съобщилъ следното: „Капитанъ ефенди! кардашларъ! На Геджика, тамъ горе, има аскеръ, върнахъ се да ви съобща да бждете внимателни, за да не ви ударятъ“. Благодарили му войводата и четницитѣ за предупреждението и за втори пжтъ сърдечно сж се сбогували.

Не следъ дълго време се обяви хуриетътъ.

Сборният пункт на Битолските чети за влизане въ Битоля бѣше опредѣленъ с. Цапари. Тукъ четитѣ бидоха посрещнати отъ видни турци. Турцитѣ сж били въ училището. Тѣ по едно време повикали коджабашията на селото и му казали да доведе войводата Ангеле. Когато Ангеле влѣзълъ въ училището, предъ него се е изпрѣчилъ сжщиятъ офицеръ, когото бѣ срещналъ на джадето. Офи-

цертъ се приближилъ до войводата, прегърналъ го и го цѣлуналъ. После обърналъ се къмъ окръжавашитѣ го турци и съ развълнуванъ гласъ започналъ да описва срещата си съ комититѣ. Като свършилъ описанието на случката, турцитѣ изржкоплѣскали и следъ това Ангеле започналъ да се чука глава съ глава съ всички присѣтствуващи турци.

Съобщава Боянъ Мирчевъ.

По козитѣ пжтеки

(Картини и видения изъ Долината на смрътъта)

Въ Сливополския районъ се бѣше развила голѣма афера по пренасяне на оружие. Мнозина селяни бѣха задържани отъ властѣта, други бѣха се укрили въ планината, а трети съ трепетъ на душата чакаха развязката. Въ Сливополе бѣше още спокойно, но това привидно спокойствие не предвиждаше нищо добро.

Сливополската районна чета, състоеща се отъ осмина буйни юноши, късно презъ нощѣта пристигна въ Сливополе на важно организационно събрание. Войводата Каменъ Наумовъ бѣше 30 годишенъ младежъ, мургавъ като мавъръ. Той обичаше безумно своя роденъ балканъ, своето родно Сливополе и, безъ да предупреди сливopolци, влѣзе въ селото.

Горещъ юлски день... Слънцето се бѣ изкочили на самия зенитъ и прижураше. Мало и голѣмо бѣ отишло вече на полска работа. Въ селото бѣха останали само десетина организационни деятели, за да изслушатъ беседата на секретаря на района.

Беседата бѣше въ своя разгаръ. Двадесетгодишниятъ младежъ Боянъ, секретаръ на Сливополския районъ, даваше наставления на сливopolци за бждещата борба. Всички слушаха съ напрегнато внимание говорителя. Изведнажъ се блѣсна вратата и единъ отъ охраната навлиза и изплашено заявява: „Потера около хиляда души слиза отъ „Лилячица“ и следъ два-три часа ще влѣзе въ село“.

— Бояне, по-скоро завърши работата си, за да излѣземъ вѣнъ отъ селото.

Пристига другъ отъ охраната и съобщава, че по Добромирския пжтъ се движи друга потеря.

Предъ настѣпилото безизходно положение, войводата Каменъ се замисли. Следъ размѣна на мисли, той реши да раздѣли четата си на две четворки.

— Ти Науме, заедно съ Монката, Климе и Ицо ще прехвърлите полето и на всѣка цена ще се срещнете съ Циле. Той всичко да прибере и прикрие. При Циле или на Бистрица ще се срещнемъ. Азъ пжкъ съ Бсянъ, Ванката и Павле ще потегля за Язовирската планина. Веднага почвайте прибѣжжитѣ, докато не е станало късно.

Каменъ изпрати на пжтъ първата четворка, а следъ малко и той съ своята четворка потегли на пжтъ, изпратенъ отъ сливopolци, къмъ планината.

Нощѣта мина спокойно. Сутринѣта, преди пукване на зората, Сливополе бѣ обкржжено отъ потерата, части отъ която бѣха вече заели почти всички села въ района. Масовото претръсване не даде никакви резултати. Сливopolци се държаха отлично. Това вбѣси кърсердаря Али ефенди, който, следъ потрошване ребрата на нѣколцина подозрѣни сливopolци, отправи своитѣ сили къмъ Язовирската планина.

Отъ скатъ на скатъ, изъ диплитѣ на планината, предпазливо се придвижваше кърсердарятъ Али ефенди съ своя авджи табуръ. Въ единъ скатъ на планината се бѣше приотилъ Каменъ съ своята четворка, наблюдаващъ движението на потерашитѣ, които, като ловджийски хрѣтки, се бѣха прѣснали изъ разни посоки да търсятъ дирята на Камена.

Каменъ познаваше и най-дребнитѣ гнѣнки на балкана и разиграваше потеритѣ: щомъ потерата претърси нѣкой планински скатъ и премине на другъ, той бързо отвеждаше другаритѣ си тамъ. Авджи табурътъ отъ тая игра и смѣло движение на Камена се свършено изтощи и самъ си даде почивка, като цѣлъ день не мръдна отъ заетитѣ позиции.

Зоркото око на Камена щателно разглеждаше отъ една канара, покрита отвредъ съ зеленина, безопаснитѣ урви, презъ кждето можеше да се промъкне, но последователно ту отъ една, ту отъ друга сваляше гнѣвенъ погледъ и търсѣше други мѣста, защото неприятелтъ не бѣ оставилъ мѣсто незаето. Така Каменъ бѣше влѣзълъ като птиче въ клетка. Той имаше велико търпение и единствена надежда му оставаше да измори противника и тогава да се промъкне презъ поставенитѣ засади.

Гладтъ и жаждата бѣха постоянненъ спжтникъ на Камена.

На другия день потерата призори се раздвижи и планомѣрно стѣгаше обржча на четворката, която бѣ принудена да се прикрие въ единъ отъ планинскитѣ скатове, отъ който не можеше да се маневрира, защото бѣше ограденъ съ дълбоки пропасти. Али ефенди така умѣло маневрираше, каточели правѣше редовни обучения и вкара четворката въ капаня. Бързо потерашитѣ пропѣляваха между грамаднитѣ буки и високата папратъ и заеха пжтя за отстѣпленieto. Така четворката бѣше оградена отъ всички страни.

Следъ единъ малкъъ застой, сѣкна залпъ, повтори и потрети. Хилядитѣ куршуми, въ честа залпова стрелба, изплашиха и животнитѣ, и птицитѣ. Цѣли ята птици бързо отлетяватъ отъ полесражението и се издигатъ на върхаритѣ, а животнитѣ като бѣсни тичатъ да си пробиятъ пжтъ, ту отиватъ на една страна, ту се върщатъ и се прикриватъ между карпитѣ. Група диви свини, подплавани отъ зачестилитѣ залпове, напускатъ своитѣ леговища и се юрватъ да бѣгатъ. Боянъ и Павле, сгушени задъ единъ поваленъ пнъ на стара бука, следѣха движението на потерашитѣ. Предъ тѣхъ намѣриха смрътъта си два едри глигана, покосени отъ брѣмчешитѣ куршуми.

Павле едва се тѣтрѣше между отсѣченитѣ стволоче на грамаднитѣ буки. Той бѣше отрупанъ съ дрехи, които му прѣчеха свободно да се движи.

— Павле, свали нѣщо отъ дрехитѣ си и размотай нѣкой и другъ поясъ, за да можешъ по-

свободно да се движишъ! Колко пояса си надѣналь!... — като млада булка полянка!...

— Не сж много, бре Боянчо! Имахъ два, Ванката ми даде единъ, та ставатъ три; Монката ми даде още единъ, та ставатъ четири; пѣкъ и отъ новитѣ, които не ги харесахте, ми се паднаха два, та ставатъ шестъ. Ама какъ да ги хвърля, когато добре ми стѣгатъ кръста. Пѣкъ и Ванката е надиплилъ три, пѣкъ...

Павле не можа да се изкаже. Огнени залпове се изсипаха отъ озвѣрения врагъ. Боянъ и Ванката се слепнаха съ букацитѣ и не мърдатъ.

Въ отговоръ, Каменъ хвърля една бомба, отъ взрива на която неприятельтъ се оттегля на почетно разстояние, давайки нѣколко ранени.

— Бояне, единъ единственъ пѣкъ за отстѣпление ни остава презъ ямата, ей презъ тази страшна пропастъ!.. Ако ни стигнатъ пояситѣ до скалата при „Змиярника“, ще избѣгаме, ако ли не, ще измремъ!.. Но, да се предадемъ... не! Нищога!.. Приклекнете задъ букитѣ и свалете всички пояси. Дано имаме щастие! Шомъ ви дамъ сигналъ, единъ по единъ пропѣзете между папратѣта. Само спокойно.

Мелнишката чета на войводата Георги Размовъ.

Животнитѣ, като обезумѣли, прилитаха отъ единъ край на гората къмъ другъ, за да търсятъ пѣтъ за избѣгване отъ огнената стихия.

Потерашитѣ стѣпка по стѣпка стѣгаха обрѣжа. Червенитѣ имъ фесове, като аленъ макъ, се мѣркаха всрѣдъ зеления храсталакъ.

За малко стихна...

Най-после прозвуча грѣмкитѣ гласъ на Али ефенди: „Каме бре, оръ Каме... предай се, бре бѣсно куче, ако искашъ да спасишъ главата си“.

Четворенъ залпъ прекъсна словоизлиянията на Али ефенди.

Прикривайки се между паднали грамадни стволоче отъ джбици, нѣколко потераши бѣха приближили групата, която отстоеше само на нѣколко метра отъ пропастѣта.

— „Теслимъ, бре Каменъ, или въ ямата ще ви натикамъ“ — прозвучава дрезгавитѣ гласъ на Али ефенди.

Каменъ прибра пояситѣ, завърза ги единъ за другъ здраво, следъ това привърза единия край за единъ яворъ, стѣрчещъ надъ самата пропастъ, и спусна въ пропастѣта другия край на импровизираното „вжже“.

Въ това време пукотевицата се усилва и роякъ куршуми се роятъ около четворката.

— Бояне, ние сме изгубени, ако не избѣрзаме. Да благодаримъ на Павле за неговитѣ пояси. Спускай се веднага надолу. Като стигнешъ скалата край „Змиярника“, ще се заловишъ за лещака и освободишъ пояса... Сборенъ пунктъ: „Старото Черквище“. Разбрано, нали?

— Да... довиждане!..

Боянъ пропѣзля до явора, хваща се за пояса и изчезва въ пропастѣта; следъ него се спущатъ Ванката и Павле, а Каменъ хвърля една бомба и се спуща последенъ.

(Следва)

Стефанъ Аврамовъ.